

ineptum verbum : *utriusque* , & ait : *penes nos*. *Raymundina* utrumque omisit. Innuunt tamen hæc : *penes nos* , quòd Dominus Papa benè sciverit , discrepare exemplaria constitutionis Henricianæ.

e.) Compilatio prima post verba : *omnibus autem Episcopis* , ponit : *ac cunctis generaliter Sacerdotibus* ; similiter *appendix* ; quæ tacuit *Raymundina*.

C. Ufus est ergò hìc S. *Compiler* potestate *Tribonianâ* , refecandi , & apponendi : neque enim dubitandum est , quin habuerit ad manus pleniora exemplaria , ita , ut nullus codex , *S. Raymundo anterior* , præcisè tulerit textum , qualis post eum in compilatione sextâ evasit , & nunc passim conspicitur.

### §. III.

#### *Distribuitur textus in suas partes.*

19. D. Hactenùs discurresti mecum : nunc tacens auscultata ; ne interloquendo rumpas filum *distributionis* , quæ spinosa est ; ut secernantur verba , *Henrico* , & *Honorio* communia , ab his , quæ *alterutrius* sunt *propria*. Hoc capitulum *duas partes principales* habet : *prima* desinit immediatè ante versum : *præterea* , à quo incipit *secunda pars* , & vadit usque ad finem Capituli.
20. *Prima pars principalis* subdividitur in *quatuor* alias partes : *ima* exorditur à *gravioritate* hujus quæstionis ,  
quæ



quæ determinationem Summi Pontificis exigit : 2da narrat *speciem facti* cum occasione motæ inter doctores controversiæ, *an clerici teneantur personaliter præstare juramentum calumniæ*, ex collatis ad invicem l. 25. §. 1. C. de Episcop. & l. 2. C. de jure jur. propter calumn. junct. Auth. principales personæ, sive Nov. 124. cap. 1. subjungitur effugium cit. legis 25tæ. 3tia decidit, & imperialem decisionem corroborat. 4ta continet *rationem decidendi*.

21. *Secunda pars principalis* subdividitur in tres posteriores partes : 1ma recenset reliquum tenorem novæ constitutionis, qui præcedentia magis explicatè ponit : 2da moderationem Domini Papæ illi subjungit : 3tia universo clero observantiam hujus Capituli, sub interminatione denegandæ veniæ, inculcat. En paucis anatomiam, seu *analysin* totius capituli.

22. C. Catio. Sed, quoniam *Glossa*, & *Bernardus*, soliti sunt in quævis capitula formare *casum longum*, dic, an placeat tibi casus hujus capituli, prout datur in vulgatis, vel apud *Laymann in paraphras. b. c. ? D.* Non multum : quoniam non tam *casus* est, quàm *summarius extractus*. Igitur eum tibi sic pleniùs appono.



*Causa Species.*

23. Sæculo XI. in Italiâ, ubi semper conservabatur jus *Codici Justinianei*, oriebatur disputatio inter nonnullos Legistas, *an Clerici instar laicorum deberent in primo litis exordio præstare juramentum calumniæ generale*, quod primus introduxit *Justinianus*, tam ab *actore*, quàm à *reo*, personaliter præstandum? Alii dixerunt, quòd deberent; quia *Justinianus indefinitè, generaliter, & sine quâvis distinctione*, omnibus principalibus personis, etiam *in dignitate* constitutis (vid. *d. l. 2. §. 1.*) hoc genus juramenti injunxit: ergò & clericis. Alii negabant, sub istâ *generalitate indefinitâ verborum* comprehendi clericos, probantes hoc per regulas ecclesiasticas, & canonem *Ss. Patrum, lege Marciani* comprobatum, clericis prohibentem juramenta, sustinebantque, indulgendum esse clericis, ut officium hujus jurisjurandi delegent suis advocatis; nam Clerici mediam quandam viam offerebant, nempe ut vellent alium pro se ad hoc officium delegare. Affirmantes autem ad argumentum ex lege *Marciani*, quærentes diffugium, responderunt, *solos clericos Constantinopolitanos* immunitatem à jurando consecutos esse, igitur *occidentales, & cæteros clericos* non habendos fore immunes. Controversia hæc *juris in thesi* deferrebat ad *Henricum II. Imp.*, tunc *Arimini* consistentem; qui decidit favore *negantium*, declarando, legem *Marciani pertinere generaliter ad omnium ecclesiarum clericos*, dignumque esse, *ut totus clericalis ordo (inclusis etiam minimis de clero, imò & monialibus) à præstando juramento immunis sit*: vetuit proinde, ut neque clericus, neque monachus, neque monialis, in quâcunque causâ, sive *criminali*, sive *civili*, jusjurandum

dum  
adv  
num  
exer  
riq  
Hen  
quæ  
deb  
par  
cor  
per  
inc  
lato,  
Habes  
24. C.  
corrob  
etiam  
vellet  
gia cle  
poru  
i. ca  
x. C.  
legi a  
quòd  
naveri  
manda  
dato, b.



dum *quâcunque ratione* subire cogatur, sed possit hoc suo advocato delegare. Post mortem Henrici Imp., circa annum 1126., resuscitata fuit hæc controversia, & in tantum excrevit, ut jam non amplius *nonnulli* legisperiti, sed *plerique* dubitarent: quare *Honorius II.* opus censuit, tam ipsius *Henrici* constitutionem *contra judices seculares* corroborare, quàm etiam secundùm illam pro *judicibus ecclesiasticis*, quid debeant custodire in praxi, ordinare. Et *primam* quidem *partem* dictæ imperialis constitutionis *Honorius simpliciter* corroboravit, secundam verò, ne clerici pro suo arbitrio personaliter jurarent, cum hæc *moderatione*, ut Episcopus *inconsulto Summo Pontifice*, & Clericus *inconsulto suo Prælato*, non auderet jurare; idque sub pœna non remittendâ.

Habésne aliquid contra casum longum sic positum?

24. C. Quòd *Honorius* propter *legistas*, & *judices laicos* corroboraverit decisionem *Henrici*, admitto; id quod etiam potuit Summus Pontifex; nam, si *secularis* judex vellet à clericis aliquid *contra sacros canones*, vel *privilegia clericalia* prætereendere, Summi Pontificis, & Episcoporum est, ipsos *cenfuris* coërcere. *can. 2. § 8. XI. q. 1. cap. 4. § 7. de immum. cap. 2. de for. compet. x. § in 6.*; & hoc magis, si non solùm contraveniret legi *ecclesiasticæ*, sed etiam *imperiali*, sicut hîc. Sed, quòd etiam *propter judices ecclesiasticos* hæc decretalis emanaverit, non video. D. Videre autem potuiffes 1.) ex mandato, ad omnes occidentales Episcopos *indistinctim* dato, *hæc ità custodiendi*, proindè *etiam in suis judiciis ob-*



servandi idipsum, quod Henricus præceperat custodiri *in judiciis sæcularibus*: aliàs, si *Honorius* distinctionem facere voluisset inter casum, quo clericus litigaret coram *judice sæculari*, & inter alium casum, quo coram *judice ecclesiastico*, specialiùs hoc expressisset. 2.) Ex periculo mali exempli, quod iudices sæculares ab Ecclesiasticis sumere potuissent, si isti clericos compulissent ad jurandum propter calumniam: & demùm 3.) clarissimè, *ex refecato* finali versu, de quo suprà *num. 16.* & *infra 3.*, ubi hortatur *Honorius* Episcopus, ne sumant exemplum ab ipso, propterea, quòd *coram eo* juraverint nuper duo Episcopi de calumniâ: non poterant enim Episcopi hoc imitari, vel allegare, nisi faciendo clericos jurare *in suis judiciis*. C. Sed *refecata* non præstant argumentum; cùm decretales sumendæ sint, sicuti jacent. BENEDICTUS XIV. Tom. 1. sui Bullarii constit. 113. §. 9. & seqq. D. ad *evertendum* ea, quæ remanserunt. C. ad illustranda N. nam *adjuvandæ interpretationis gratiâ* quotidie allegamus decisam decretalem, inquit PANORMITANUS Tom. 1. pag. m. 7. column. 2. Confer *Gonzalez in apparatu num. 53.*

25. C. Hoc ergò modo *Honorius*, per istam unam decretalem *duplicem* fecit *providentiam*. 1.) Ne *sæculares* in scholis, & foro inducerent aliquid novi *contra ipsas Imperatorum*



torum leges, & decisiones; propter quod provocavit expressè ad eas. 2.) Ne *Episcopi* in suis iudiciis compellerent clericos ad iuramentum calumniæ, & sic malum exemplum darent *judicibus laicis*, prætendendi pariter à clericis, si apud ipsos, *tanquam actores*, comparerent, hócce sacramentum. D. Perfectè: hoc est nunc meum systema de scopo huius decretalis; quanquam nuper in hac sententiâ fuerim, quòd *unicè propter seculares* emanaverit hæc Honoriana: colligo enim ex c. 2. 3. 4. 5. h. t., quæ sunt *Eugenii III.* & *Lucii III.*, quòd jam temporibus *Honorii* in Galliâ, & Angliâ practicari inceperit iuramenti calumniæ exactio à iudicibus *etiam ecclesiasticis*.

§. IV.

*Explicatur textus de versu ad versum.*

26. C. Exordium: *Inherentes &c.* usque *terminari*, dicit: *graviores quæstiones debent per Summum Pontificem terminari*: ubi hoc dixerunt prædecessores *Honorii*? D. Citatur *Julius I.* anno 337. in can. *dudum* 9. III. q. 6. Sed *Harduino Tom. I. Concil. pag. 556.* est falsa decretalis. Nec melior can. 5. dist. 17. ex epist. 6. *Pelagii II.* apud eundem *Tom. III. pag. 440.* Itaque lege *ibid. Tom. I. Innoc. I. epist. 2. cap. 3. ibi: Si autem majores causæ in medium fuerint devolutæ, ad Sedem Apostol. sicut Synodus statuit, post Episcopale iudicium referantur.* Adde can. 6. dist. 17. ex libello *Ennodii* pro *Symmacho* anno 501. *S. Gregor. I. can. 52.*